

## ЗАСОБИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ПРОПАГУВАННЯ СЕРЕД МОЛОДІ ПСИХОГІГІЄНИЧНОГО ВИХОВАННЯ

А. В. Луценко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Психологія становлення особистості, що безпосередньо стосується молодших поколінь, постійно перебуває в полі зору провідних українських вчених. Водночас проблеми, пов'язані з пропагуванням серед молоді психогігієнічного виховання і здорового способу життя стоять в Україні не менш гостро, ніж в інших країнах [6].

Проте не всі шкідливі звички отримують однозначні оцінки науковців. Наприклад, деякі дослідники вважають дискусивним положення про приналежність тютюнопаління до психічних і поведінкових розладів. Аргументується це тим, що поява патологічного потягу до тютюну і формування абстинентного синдрому не ведуть до деградації особистості, зниження морально-етичного рівня, когнітивних розладів і девіантної поведінки. За даними О. Ю. Ажиппо [1, 2], Л. М. Корінчак [4], Л. В. Охріменко [6] шкідливі звички та їх наслідки руйнують організм, порушують здоров'я, скорочують тривалість життя.

Водночас, протягом останніх десятиліть у нашому суспільстві значні позиції поступово займає ідеологія споживацтва. При цьому активізуються інформаційні чинники, що безпосередньо сприяють її поширенню, особливо у найбільш нестійкому та вразливому середовищі – серед молоді та підлітків. Отримання негайного задоволення без докладання особливих зусиль стає домінантою у моральних настановах, тому все більш привабливими стають речовини, які швидко змінюють психічний стан. Тривалий і постійний перегляд розважальних телепередач перешкоджає розвитку творчих можливостей, виховує пасивний підхід до життя, що, у свою чергу, створює сприятливу основу для розвитку адиктивної поведінки. Особливо яскраво ці тенденції простежуються у молоді, зокрема в притаманному стилі проведення вільного часу: «усі види та форми дозвілля, які вимагають напруження розуму та душі, знецінювалися, поступаючись місцем лінощам, бездумно розважальному стилю гаяння часу», – зазначає сучасний дослідник В. Давиденко [4, 83].

Проте чи стане людина на шлях зловживання спиртними напоями, чи ні, залежить насамперед від рівня її соціального розвитку і характеру життєдіяльності. Сукупність соціальних характеристик людини (суспільна активність, професійна діяльність, культурний розвиток, ідейна і моральна зрілість тощо), обумовлюючи характер її реакції на дію несприятливих факторів, багато в чому визначає вибір засобів досягнення внутрішнього морально-психологічного комфорту. Поширення адиктивної моделі поведінки пояснюється тим, що прагнучи піти від реальності, люди намагаються штучним шляхом змінити свій психічний стан, що створює ілюзію безпеки, відновлення рівноваги.

Вважається, що об'єктом впровадження психопрофілактичних програм перш за все повинна бути молодь, як найбільш уразлива соціальна група, тому й методичні рекомендації повинні бути відповідного спрямування. Особливий рівень профілактичної роботи – це використання засобів масової інформації (ЗМІ), з метою пропагування серед молоді психогігієнічного виховання і здорового способу життя.

Саме засоби масової інформації та комунікації відносно проблеми поширення алкоголізму та вживання ПАР мають досить виражений дуалістичний характер. З

одного боку, саме за допомогою ЗМІ та реклами поширюються певні настанови, що пропагують споживання психодійних речовин як невід'ємної складової сучасного стилю життя. З іншого – саме ЗМІ є найефективнішими засобами впливу для попередження подальшого розгортання наркотичної, алкогольної та тютюнової епідемії.

Першочергово це пов'язано з важливими місцем, яке займають засоби масової інформації та комунікації у сучасному інформаційному суспільстві, забезпечуючи тривалий інформаційний вплив. Внаслідок цього доцільно:

- Профілактичні програми пропонувати в дитинстві і супроводжувати людину протягом всього життя. Довгострокова профілактика більш ефективна ніж короткочасні програми. Одночасно треба розрізняти профілактику і пропаганду здорового способу життя, яка відрізняється від першої своїм глобальним розумінням здоров'я і адресується всім людям, незалежно від стану їхнього здоров'я.

- Профілактичні заходи ділити на дві групи: а) загальнодержавні заходи, в основному спрямовані на створення системи протидії розповсюдженню та зростання споживання психоактивних речовин; б) психологічна робота з населенням, зокрема попереджувально-просвітницька робота ЗМІ.

- У профілактично-просвітницьких публікаціях ефективними є використання консультацій психологів, а також досвідчених лікарів-наркологів, юристів, інших фахівців.

- При формуванні негативного ставлення до вживання наркотичних засобів використовуються не тільки демонстрація негативних наслідків наркотизації (підірване здоров'я, втрачена сім'я, конфлікт із законом), але і демонстрація альтернативи, переваг здорового способу життя.

- Особливого значення у використанні потужного впливу сучасних ЗМІ набуває здатність знайти нові, нестандартні підходи до висвітлення тем, пов'язаних з подоланням суспільних негараздів. На відміну від інших складових профілактичних програм, ЗМІ мають можливість впливати не лише на окремих індивідів, а й на цілі соціальної групи або навіть суспільство в цілому.

- Особливу увагу при створенні рекламно-медійних повідомлень, присвячених проблемам профілактики зловживання алкоголю та наркотичних речовин, необхідно приділяти врахуванню різниці у сприйнятті інформації підлітками та більш дорослою аудиторією.

Профілактика у цьому сенсі – це попереджувальне внесення змін у ті умови розвитку особистості, котрі мотивують або сприяють розвивати здоровий спосіб життя серед молоді. Основний наголос необхідно робити не просто на інформаційно-просвітницькій роботі як самоцілі, а на забезпеченні умов для зниження попиту на психоактивні речовини взагалі, а відтак розуміння мети психогігієнічного виховання та формування здорового способу життя.

#### **Список використаної літератури:**

1. Ажиппо О. Ю. Роль і місце фізичного виховання школярів у формуванні навичок здорового способу життя. Збірник наукових праць «Педагогіка та психологія».– Харків, 2015. Вип. 47.– С. 290–300.
2. Ажиппо О. Ю., Коновалов В. В., Приходько В. В. та ін. Вступ до вищої фізкультурної освіти [Текст]: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Харків: Точка, 2014.– 243 с.
3. Горман А. Д. О Классификации психических и поведенческих расстройств, вызванных потреблением психоактивных веществ, в международной классификации болезней 10 пересмотра // Социальная и клиническая психиатрия. – 2002. – №3. – С. 94.

4. Давиденко В. М. Основні психологічні фактори, що впливають на виникнення у молоді потягу до алкоголю // Психологічні проблеми сучасної молоді /Наукові праці МАУП. – Вип. 12. – К., 2003. – С. 83.
5. Корінчак Л. М. Вплив шкідливих звичок на організм людини. Умань, 2012. 12 с.
6. Максименко С. Д., Клименко В. В., Толстоухов А. В. Психологічні механізми зародження, становлення та здійснення особистості.–К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2010.–152 с.; Максименко С. Д. Генезис существования личности. – К.: Изд-во ООО «КММ», 2006. – 240 с.
7. Мареничева Г. С., Рали Е., Коновалова В. В. И др. Фетальный алкогольный синдром в различных контингентах детей и подростков // Социальная и клиническая психиатрия. – 2003. – №3. – С. 17.
8. Титаренко Т. М. Специфіка настанов молоді на здоровий спосіб життя // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. – №8. – С. 67.

*Науковий керівник :доцент Л. Н. Смалус*

## **ПСИХОГЕНЕТИЧНИЙ ПІДХІД ВИВЧЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНО ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ**

**І. В. Малюта**

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Психогенетика – розділ психології, що використовує дані генетики і генеалогічний метод. Предметом психогенетики є взаємодія спадковості та середовища у формуванні міжіндивідуальної варіантності психологічних властивостей людини (когнітивних і рухових функцій, темпераменту). У психології психогенетика являє собою частину диференціальної психології. Як вказував швейцарський психолог Ж.Піаже «Будь-яке психологічне пояснення рано чи пізно завершується тим, що спирається на біологію» [5].

Термін «психогенетика» одним з перших запропонував К. Холл, який в 1951 р писав: «Психогенетика, як система знань про спадковість психологічних ознак, поки скоріше обіцянка, ніж реальність. Для формування психогенетики як науки недостатньо встановити, що певні ознаки передаються спадковим шляхом. Генетичний аналіз, картування генів, механізм їх дії є основними завданнями психогенетики. Коротше кажучи, психогенетика повинна бути подібна біогенетиці» [4].

Історія розвитку психогенетики свідчить про постійний інтерес до проблеми злочинності і спадковості. Близько 70 років тому з'явилися перші роботи, в яких монозиготні та дизиготні близнюки порівнювалися по схильності до злочинної поведінки. Було отримано вищий рівень конкордантності монозиготних близнюків в порівнянні з дизиготними.

В даний час в кримінології з'явився цілий напрям - біологічна кримінологія. В цьому напрямку вивчаються біологічні кореляти кримінальної поведінки. Проводяться біохімічні, фізіологічні, медичні дослідження осіб з соціальною дезадаптацією і соціально небезпечними формами поведінки. Дослідження генетиків і психологів відіграють тут не останню роль.

Дослідження екстраверсії і нейротизму, проведені в багатьох країнах світу, вказують на спадкову обумовленість цих характеристик. Оскільки нейротизм і екстраверсія впливають на різні види поведінки людини, оскільки можна вважати поведінку, що відхиляється генетично зумовленою (хоча і опосередкованою).